

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשות להיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

ר' שמואל ומשפחתו שיחיו איזנברג
הרב יהודה ומשפחתו שיחיו דזינאז
הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בויגאטראטען
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פישר

ביאורים בתורת רבינו

לקוטי שיחות
מכ"ק אדמו"ר מליזבאוויטש
עם ביאור ופירוש

פרשת תזריע

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמנים לביאה

קובץ זה נדפס על-ידי ולכות
ר' אהרן יעקב זוגנט מרת שרה רחל
בתם נחמה דינה
שיחיו
בלגן
לחיזוק ההתקשרות לנשיא דורנו

קובץ זה נדפס על-ידי ולכות
ר' אברהם הלוי בן רחל
בנו יהונתן אלישע, וביתו תמר מרים
שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה
בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

קובץ זה נדפס לע"נ
שלמה בן משה ע"ה
לרגל יאהר-צייט השלישים ט' שבט תש"ג
ולכות בנו ר' שמואל גרשון
נכדו **שלמה** ונכדתו **אסתר** שיחיו
שוורצמן

קובץ זה נדפס לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על-ידי ולכות
הרה"ח **שלמה** בן רמה, זוגנט מרת **מרים** בת רחל
דבורה לאה עיזיה בת מרים,
ירחמיאל יחזשע חיים בן דבורה,
וילדיהם חיה מושקא, מנחם מענדל
בנימין אברהם בן מרים
חנה בת דבורה ובנם **דובער**
חיה מושקא בת מרים,
יוסף יצחק בן נאולה דבורה
סאשה בת מרים
בן סולילא
להצלחה רבה ומופלגה בעבודתם בשליחות
כ"ק אדמו"ר מתוך בריאות והרחבה בכל עניניהם
בטוב הנראה והנגלה

קובץ זה נדפס על-ידי ולכות
ע"ד ר' **מרדכי** שיחי'
בן מנוחה ברכה ע"ה
זוגנט ע"ד **נחמה מרים** שחתי'
בת אסתר ע"ה
ציבין
ילדיהם חתניהם נכדיהם ונכדותיהם שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות להצלחה רבה
בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

והוא כעין הפסד המציאות. משא"כ במשמות ישראל לא רק שאינם מתבטלים מגילוי בחינת אצבעו קטנה בחינת המלכות שרש הנבראים, אלא שביכולתם להמשיך ולקבל גם בחינה שלמעלה משרש הנבראים והביטול שנעשה בהם מצד גילוי בחינה זו היא באופן שהם עצמם גם כשהם במציאותם הם כלים להביטול" (לקו"ש ח"י ע' 52 תע"ה 28 ובתוספות שם). כגון הידיעה בבחינת האלקות שלמעלה מהשכל, כולל גם הידיעה באופן היחוד שמצד בחינה זו, שהיחוד שמצד בחינת האלקות שלמעלה מגדר הנבראים הוא שאין נתינת מקום כלל למציאות שחוץ ממנו ית', אינה מנטלת את מציאות היהודי אלא חודרת במציאותו, שכלו וכו' (לקו"ש ח"ט"ז משפטים ע' 249 ובהערה 59, וראה

הוא רק אצבעו קטנה נתבטלו מנציאותם לגמרי ועל דרך זה מצינו בישראל, הדגה "מלאכים כשנתגלה להם יותר מחוק הקצוב אף שהגילוי הוא רק אצבעו קטנה נתבטלו מנציאותם לגמרי בצדדי המקום.

התגלות שורשה הרוחני, וברוחניות אין הרי המבלה של כמות ומקום שקיימות כאן למטה, לכן אף שהאש מוכרחת לבוא בצורה של רוחניות שבגשמיות ולהיות שייכת למקום כדי לבוא למטה, אך ניכרת בה תמונה שלמעלה ממקום בגודי המקום.

ע"ה 477 ובהע' 27).

קובץ זה נדפס

לעילוי נשמות

הוד"ח התמים

ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה.

קובץ זה נדפס ע"י ולזכות הרה"ר ירחמיאל מנחם מענדל זוגתו מרת רבקה פייגא ילדיהם

חיה מושקא, אריה לייב שאול, יהודה מאיר, שלום דובער, שניאור זלמן

גולדשמיד

להצלחה רבה ומופלגה

בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו

בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מותוך שמחה וטוב לבב

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

ר' מרדכי

זוגתו מרת חיה מושקא שיחיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיחיו

יזכו להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

זוגתו זהבה בת מרדכי שיחיו

לרפואה שלימה וקרובה

ולהצלחת בית הספר החדש 'מנחם מענדל אקדמי'

סגל המורים והמורות וכל העוסקים

במלאכת הקודש

קובץ זה נדפס

על-ידי ולזכות

ר' יוסף יצחק

וזוגתו מרת נחמה שיחיו

ולזכות ילדיהם

הת' אריה זאב,

וחיה רינשא שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות

דוקמן

טורנטו קנדה

מילואים

לביאור ד' ראה גם של"ה עש"מ מאמר ראשון (כ"א), הובא ונתבאר בלקו"ש חט"ז ע' 245 וכתבסמן שם, בפירוש הכתוב (בשלה ט"ו) זה א-ל-י ואנחו אלקי אני ואומנמנהו, דכשישנה רק אמונה ("אלקי אני") או "הוא רם ונשגב ממני" ("אומנמנהו"), והאדם "מרוחק ממני"; משא"כ בדיעה הישגה ("זה א-ל-י"), אוי "אני והוא דבוקים ביחוד" ("אומנו מלשון אני והו").

ולחע"ר, שעל דרך זה הוא בראה ושמיעה, דהגם שהודאות התוקף שבראיה הם יותר מבשמיעה, מכל מקום, הודאות והתוקף שבראי' הוא מצד הדבר הנראה, ולא מצד האדם הרואה. ובוה - מעלה בשמיעה לגבי ראייה, שנכנס ונרגש בהאדם בפנימיותו (לקו"ש ח"ט ע' 88 ואילך). והרי אמונה והשגה הם דוגמת ראי' ושמיעה.

לביאור ה) שכל - מציאות, שהרי היסוד והקובע היא הכנתו. בנוסף לכן נשארת אצלו נתינת מקום לסברא הפכית (היפך אחרות ה' ח"ו). ומכיון שענין אחרותו ית' הוא זה שהוא לבדו הוא ואין שום מציאות זולתו ית' - הרי ה"מציאות" דשכל היא היפך ענין האחרות. ולכן, אף שהשכל משיג יחודו ית', אין זה נרגש בו (לקו"ש ח"ט ע' 24, חכ"ד ע' 186, תורת מנחם סה"ט מלו"ק ב ע' קק).

אך למרות האמור שה"מציאות" של שכל היא היפך היחוד (שלקן הוא רק משיג יחודו ית', אבל אין זה נרגש בו, וגם ההשגה היא באופן שנשארו מקום לסברא הפכית) - יש יתרון בהשגת היחוד לגבי אמונת היחוד, בכך שהשכל מצד ענינו משיג (עכ"פ) יחודו ית', שכן בזה מתבטא שאחרותו ית' היא גם מצד ה"מטה", ולכן החידוש ידירה הוא כאשר האחרות מונחת ומודגשת בשכל.

לביאור ו) דוגמה נוספת לכן שהחושך מאיר מצד עצמו היא מעניין ה"תשובה". ויובן בדקדים החילוק בין 'מצוות' ל'תשובה':

מצוות - 'ער מצוה' להיותו בלי גבול, הרי קו מבררות ומאירות את חושך העולם, בדומה לאור האש המתקף את החושך (החומר הנשרף), ובשנה

מאור היום שהוא רק דוחה את החושך. אך ס"ט"ם גם אור האש מוגדר בגדר אור, ולכן התפכות החושך היא מציצו ולא מצד החושך. ועל דרך זה במצוות.

מה-שאיין-כן תשובה באה מצד החושך, החושך מצד עצמו נתפס לאור. שכן פעולת התשובה היא גם בחושך כזה שאינו שייך לאור. שהרי הבעל תשובה קודם ששב הוא במצב כזה שלא שייך להרגיש גילוי אור. וא"כ התשובה באה לא מצד גילוי אור מלמעלה, כ"א מצד הבעל תשובה גופא. ופעולתה היא בחומר כזה שאינו שייך לאור (ראה ס' הערכים ח"ב ע' תר-ו ובהתסמן שם). וכדוגמת ראייה שהיא דוקא מתוך השחור שבעין. כמאמר רמ"ל "הגלגל הזה של עין אין אדם רואה מתוך הלבן גיש בו אלא מתוך השחור - אף שהשחורות הוא היפך האור - כי יתרון האור הוא מן החשך דוקא. ולכן על-די זה שהשחור (חושך) שבעין נתפך לאור - נעשה כח ההכטה (אור) חזק ורך הרבה יותר (שם ע' תקפה).

[בענין החילוק בין 'ציל גבול' ו'גל גדר', וצורת פעולתם בחושך (ראה לקו"ש ח"ז ס"ז ע' 44 ואילך ועד"ו בתורת מנחם סה"מ מלו"ק ח"ד ע' קמט)].

דוגמאות נוספות ראה לקו"ש חט"ז ע' 47, שיחת ש"פ אחרי תשל"ח, שיחת ש"פ שלה תשכ"ט.

לביאור יב) יש להדגיש שהנשמות גם לאחר שנבדלו עדיין מתגלה בהן העצמות, שכן מהותן היא חלק האב ולא הנבל שבהן.

דנהו, בן הוא חלק האב אך נמצא בנף נבדל. וגם הנשמות הן חלק הו"י אך נמצאות באופן נבדל. ועם זה עדיין מתגלה בהם העצמות, שכן חלק האב הוא מהותן, והנבל שבהן הוא רק אופן ההימצאות שלהם.

דוגמה לדבר שבה באופן נבדל אך מהותו היא מקורו - 'אש' (וכידוע שהנשמה נמשלה לנר). האש, יש בה חלק מן עצם יסוד האש ולא הארה בלבד, ומצד שני נמצאת באופן נבדל ממשורה. ב' הפרטים יחד מובילים לכן שהיא רוצה תמיד

פתח דבר

כשבת והודיה לה, יתברך, מוגשת בזה לפני ציבור הלומדים שיחה נוספת בסדרת 'ביאורים בתורת רבינו'.

ונתבארו הענינים והמושגים המובאים בה. שיחה זו נדפסה בלקו"ש-שיחות חלק יב עמ' 70. כאן נוספו לה קיצורים וסיכומים, הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי.

*
תודתנו נתונה לרה"ת יואב שיחי' למכרז על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים. כמו כן מודים אנו להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת השיחות.

*
שיחה מבוארת זו, מצטרפת לשיחות ומאמרים שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, וכיחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד בתוכו שלשים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים ומבוארים בצורה כהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנוניות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידינו, בכתובת: www.biuirum.022.co.il.

*
כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יביך" (תהלים יט, יג). יתכן כי נפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנם בהזדמנות הראשונה אי"ה.

יהי רצון מהש"ת כי העיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזוה את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

כ"ח ניסן ה'תש"פ

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

סיכום כללי

משיכות לנבראים (וכלקמן סעיף ח).

סעיף ה: יובן בהקדים המבואר שמעלתה של עבודת האדם היא שעל ידה נעלמת הכוונה של "ידרה בתחתונים" - ש"תחתונים" מצד ענינם הם יהיו דירה לעצמות. נמצא שהעבודה ממשיכה את העצמות. ואם כן צריך להבין המבואר בלקוטי תורה שעי" העבודה נמשך רק מכוונה שאותעורתא דלתא מגעת לשם, ואילו בחינה העליונה יותר נמשכת רק בדרך מתנה מלמעלה.

סעיף ו: והביאור, עולם הזה הוא "מלא קליפות", והיכולת של ישראל להפכו לדירה לו יתברך היא בכח ההתחדשות שבצצמות, כי ישראל וקודשא-בריך-הוא הם אחד. ואין ענבורתם היא בכח העצמות לכן נמשכת על ידם העצמות.

סעיף ז: אך כדי שיוהגש שהעבודה נעשית בכוח של תשמה עצמה, נדרשת תחילה המשכה ממקום שהאותעורתא דלתא מגעת לשם, ורק אחרי ששלמות הנבודה מתגלה פנימיות העבודה - כח העצמות, ואזי נמשכת העצמות.

סעיף ח: עפ"י הג"ל מובן, שכאשר זרע האשה הוא רק סיבה ופירוש הפילסופים, הרי כיון שהעבודה נכנסת ישראל וההמשכה מלמעלה הם כשני דברים, אין יכולת הנבראים להגיע אלא רק עד שרשם ומקורם. אבל לאחר גמר העבודה, כאשר מתגלה שישאל וקודשא-בריך-הוא כולא חז, וגם ההמשכה שלמעלה מתייחסת לישראל עצמם, אזי ההמשכה שלמעלה היא למעלה משיכות לנבראים.

סעיף ט: זוהי השייכות של פרשת תזריע לספירת העומר, כי "זכר" הנולד מ"אשה כי תזריע" הוא בשניים: א. בתחילה, מ"ט שעדי בנה עי" מ"ט ימי הספירה. ב. לאחר מכן, בחינה "ומישים יום", שער הנ"ל.

הזכר בא לבסוף כו"י. עיין שם.
והנה כיון שפירוש הפילסופים הובא על-ידי גדולי ישראל⁴ (שהוכחו כמה פעמים בחסידות ו) אשר נתפשטו ברוב תפוצות ישראל⁵, וכפרט שאדמו"ר הזקן כאן גופא מביא פירושם (אף שמפרש אחר-כך באופן אחר), צריך לומר ש(גם לדעת אדמו"ר הזקן) יש מקום לפירוש זה במאמר רז"ל אשה מזרעת תחלה כו' (דאם לא כן לא הי' מביא פירושם כלל *). - אלא שהפירוש העיקרי ד"אשה מזרעת תחלה יולדת זכר" הוא "כפשוטו".

סיכום: ב' פירושים במאמר חז"ל "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר": א. פירוש הפילסופים - כיון שטיפת הזכר באה באחרונה עלאה גבר. ב. פירוש אדמו"ר הזקן - כפשוטו, שמזרעת האשה נולד הזכר. ויש לומר שגם לפירוש הפילסופים יש מקום, אלא שפירוש אדמו"ר הזקן הוא העיקרי.

1 - לכאורה זהו ענין חדש (שנולד זכר - בתור ספר).
2 - ראשית מו, טו.
3 - רבינו בחיי פרשתנו על הפסוק.
4 - ראה "יום יום" ר' שבט בשם אדמו"ר הזקן, וכן הוא בס' שארית ישראל (להר"צ כו' מולדניק) דרוש לסוכות "בשם הריב"ש".

א. על הפסוק "אשה כי תזריע יולדה זכר" אמרו רז"ל: "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה", ומביא אדמו"ר הזקן פירוש "הפילסופים" על זה "לפי שאשה מזרעת תחלה הרי טיפת הזכר באה באחרונה ועלאה גבר מה-שאין-כן אם האיש מזריע תחלה כו'".

אמנם אדמו"ר הזקן כותב על פירוש זה ש"באמת הוא דוחק גדול בפירוש לשון אשה מזרעת תחלה דמשמע שממנה דוקא בא הזרעת הזכר ולא על-ידי שהזכר מזריע לבסוף כו'. ועוד דאמרו רז"ל סוף פרק ג נדה גבי דינה כתיב: בתו, בתו של יעקב וגבי השבטים כתיב: בני לאה כי אשה מזרעת תחלה כו' אם כן משמע שמזרעת האשה דוקא נולד הזכר (וכן הוא במדרש רבה תזריע סוף פרק י"ד הזכר מן האשה כו' עיין שם). ולכן מפרש "כפשוטו שאשה כי תזריע תלד היא ממש על-ידי זה זכר ולא כפירוש הפילסופים מתמת שזרע

1 - נדה לא, סע"א, ושי"י.
2 - לקוטי תורה ריש פרשתנו. אה"ת כאן (א) יש עור פירוש ע"ד חכי הטבע (מעין פילסופים) - הובא בבחי כאן - וגם הוא מביא ע"פ דא"ח. ב) ביאור מאמר רז"ל (נדה ע"א, א. הקי"ו תכ"א) דאשה מזרעת תחלה - הוא על-ידי שמשאה עצמו כו', עבודתו (עד שמקבל שכר על זה) וגאמר על זה לעשות בניו זכרים.

ביאורים בתורת רבינו
א "גם לדעת אדמו"ר הזקן יש מקום לפירוש זה"
"למאורה היה אפשר לומר, דזה שמביא הפירוש הראשון הוא על דרך שאמרו "למה מוכיזין דברי היחיד בין המורים לבטלן" (פדות פ"א מ"ז). אבל, נוסף לזה שבדושי חסידות (פנימיות התורה) אין זה רגיל כלל - הרי נקודת החילוק דשני הפירושים הוא, לפירוש הפילסופים, ענינו של הראשון הוא

מלקוט ח"ג ע' קנב תערה 4.

התעם לזה הוא, לפי שהאתערותא דלעילא הנמשכת מצד עצמה בלי אתערותא דלתתא הוא "דך מבחינת חיצונית האור והחיות שמאיר אין-סוף ברוך-הוא"⁶, מה-שאין-כן כאשר האתערותא דלתתא קדמה תחלה "אזי נמשך האתערותא דלעילא מבחינה ומדריגה גבוהה, מפנימית האור והחיות שמאיר אין-סוף ברוך-הוא בכנסת ישראל, ועל-ידי זה יולדת זכר שיערה עליו רוח ממורם להיות האהבה בבחינת אהבה רבה כו"⁷.

ולכאורה: מכיון שהולדת האהבה שבבחינת "זכר" באה בפועל מן האתערותא דלעילא, וקיימת האתערותא דלתתא היא רק בכדי שתומשך אתערותא דלעילא זו מבחינת פנימיות האור, הרי נמצא לכאורה שהולדת הזכר באה לא מזרע האשה (כנסת ישראל), כי אם מזרע האיש (אתערותא דלעילא שמהקב"ה), כשיטת הפילוסופים, ואיך זה מתאים עם פירוש אדמו"ר הזקן דהולדת הזכר היא מזרע האשה עצמה?⁸ והנה בפשטות יש לחלק דלפירוש

⁶ לוקוטי תורה פירשתו ד"ה שיש תשיש. שד"ש

⁷ ד"ה לבינן עיני הטעם (כפ. בנב). שרש מצות התפלה פ"מ (דמ"ט קל"ג, ב ואילן).

⁸ לוקוטי תורה פירשתו שם (כ. ב).

העומר"³⁵ (אשר ברוב השנים קוראין אותה בזמן זה):

והביאור בזה: בספירת העומר נאמר³⁶ "תספרו חמישים יום", ומביאר בלוקוטי תורה³⁷ דאף ש"אין סופרין רק מ"ט ימים שהם המשכות מ"ט שערי בינה . . . ויום החמישים אין סופרין בשבועות והיינו כי לשם אין מגיע כלל מעשה התחתונים ואין בנו כח להמשיכו על-ידי ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו . . . עם כל זה אינו נמשך אלא בהקדים תחלה ספירת העומר מ"ט ימים . . . ולכן נאמר תספרו חמישים יום כו' שמעלה עלינו הכתוב כאלו המשכנו יום החמישים".

וזהו השיכות של "אשה כי תזייע וילדה זכר" ל"מי הספירה – כי ב"לדה זכר" שני ענינים אלו: בתחלה – בחינת הזכר הנולד מ"אשה כי תזריע" היא בחינת מ"ט שערי בינה; ואחר-כך – הולדת הזכר שהיא בחינה נעלית יותר, שער הנר"ן. וגם הולדה זו באה מ"אשה כי תזריע", ונכ"ל מלוקוטי תורה "שמעלה עלינו הכתוב כאילו המשכנו יום החמישים", כי ישראל וקודשא-ברוך-הוא כולא חד³⁸.

סיכום: זוהי השיכות של פרשת תזריע לספירת העומר, כי ה"זכר" הנולד מ"אשה כי תזריע" הוא בשנים: א. בתחילה, מ"ט שערי בינה שע"י מ"ט ימי הספירה. ב. לאחר מכן, בחינת "חמישים יום", שער הנר"ן.

(תשיית שבת פרשת תזריע, תשכ"ה)

בפירוש מחז"ל "מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית", שהפירוש ד"שותף במעשה בראשית" הוא מה שישראל מחדש במעשה בראשית, ומה שאמור (רק) "מעלה עליו הכתוב" הוא לפי שהכח לחידוש זה בא בעצמותו ית'.

אזי, הבחינה הנולדת מזה היא בחינה כו' שבערך הנבראים, כי אחרי שעבודה דכנסת ישראל היא ענין של "אתערותא דלתתא" (היינו: "תתא" שהוא נבדל מ"לעילא"), הרי אי אפשר לנבראים להגיע רק עד שרשם ומקורם – בחינת האתערותא דלעילא הנמשכת בספירת העומר;

אבל לאחריו גמר העבודה, כאשר מתגלה בכנסת ישראל שישראל וקודשא-ברוך-הוא כולא חד, אשר אז גם ההמשכה שלמעלה מתייחסת לישראל עצמתו, שמוזה משתלשל גם למטה באיש ואשה גשמיים – כפירוש אדמו"ר הזקן,

אזי, ההמשכה שלמעלה היא בחינת האתערותא דלעילא הג' שלמעלה משייכות לנבראים, הגילוי דשער הנר"ן, בחינת ביום השלישי יקימנו.

סיכום: עפ"י הנ"ל מובן, שכאשר זרע האשה הוא רק **סיבה** ובפירוש הפילוסופים, הרי כיון שהעבודה דכנסת ישראל וההמשכה מלמעלה הם כשני דברים, אין ביכולת הנבראים להגיע אלא רק עד שרשם ומקורם. אבל לאחריו גמר העבודה, כאשר מתגלה שישראל וקודשא-ברוך-הוא כולא חד, וגם ההמשכה שלמעלה מתייחסת לישראל עצמתו, אזי ההמשכה שלמעלה היא למעלה משייכות לנבראים.

ט. על-פי כל הנ"ל תבאר גם השיכות דפרשת תזריע לענין "ספירת

35 ראה ש"ש חלק תושב"כ ר"פ וישב.

36 אמור כו. טו.

37 שד"ש לה. ג.

38 להזכיר מהמבואר בלוקוטי ח"י שם תורה ג' 73

ולכן: תחילת ההמשכה הבאה על-ידי העבודה היא מבחינת שרש הנבראים, מקום שאותהותא דלתתא מגעת לשם. אבל לאחר קדימת האתערותא דלתתא והאתערותא דלעילא שבאה על ידה, היינו לאחרי שנשלם כל השייך לעבודת הנבראים (הן העבודה והן ההמשכה שעל-ידיה), איז מתגלה ה"פנימיות" שבעבודה זו³⁰, היינו: כח העצמות שישנו בעבודה דישראל (מצד זה שיראל וקודשא-ברוך הוא כולא חד)³², ובמילא נמשך אז גם בחינת האור שאין אתערותא דלתתא מגעת לשם³³, עד להמשכת העצמות.

סיכום: כדי שירוגש שהעבודה נעשית בכחה של הנשמה עצמה, נדרשת תחילה המשכה ממקום שהאתערותא דלתתא מגעת לשם, ורק אחרי שנשלמת העבודה מתגלה פנימיות העבודה – כח העצמות, ואז נמשכת העצמות.

33 עפ"י י"ל שהמבואר בנוגע לאתערותא דלעילא הג' שהיא בדין מתנה (לקוטי תורה שה"ש שם) דאי לאו דעביד ליה נייחא לנפשי' לא יהיב ליה מתנתא (המשך תרס"ז ע' קלא, ד"ה ועתה אם תשי"ה פ"ט) - הכוונה בזה שעל-ידי שעביד "נייחא לנפשי" (של

ביאורים בתורת רבינו

ישראל הם מבחינת אלקות שנעשה נבוא, על דרך אב וכן, והנה אצל בן ישום ב' ענינים: א. היותו בן של אביו (מהותו היא אב), ב. היותו מציאיות נבדלת, צורה שנמצאת בנף נבל.

ועל דרך זה בנוגע לישראל וקוב"ה. הן שבאיש ישראל מביא לכוחות עצמיים, ובעניינו הוא כוח ההתחשקות, והנבל שבו מתקשר לאלקות בכוחותיו הגלויים כמו דבר זה, למשל בדרך של התבוננות שכלית.

והוה שמנאר כאן שכדי שהידיה תעשה

"אהבה רבה". וקשה, שלפי זה זרע האשה (אתערותא דלתתא) הוא רק סיבה, אך הולדת הזכר באה מזרע האיש (אתערותא דלעילא). כפירוש הפילוסופים, ולא כפירוש אדמו"ר הזקן הנ"ל.

ג. והנה דוגמת הפירוש שבלקוטי תורה [אשר הולדת הזכר היא מהגילוי שלמעלה אלא שגילוי זה בא בסיבת קדימת האתערותא דלתתא] מפרש לכאורה גם באור החיים הקדוש³¹ על הפסוק וזה לשונו: "כנסת ישראל . . . נקראת אשה . . . אשה כי תזריע פירוש הזרעת מצות ומעשים טובים . . . וילדה זכר . . . היא בחינה העליונה מבחינת הנקבה . . . והודיע הכתוב כי אם כנסת ישראל תזריע ודאי שתוליד הדרגות עליונות והוא מאמר רז"ל עוצם הפלגת הפלאות אשר יפליא ד' בכיאת הגואל . . . ויכוין להבדיל בין הגאולה העתידה לגאולה שעברה של מצרים שהיו ישראל ערומ ועריה . . . ואותה גאולה . . . לא עמד כי נחרב הבית וגלו . . . ואין טובה זו בבחינת זכר אבל הגאולה העתידה לצד שעל כל פנים תהיה באמצעות זכות ישראל . . . תהיה הגאולה בבחינת זכר³⁴ ועמדה לנצח".

והרי הגאולה העתידה תהיה מהקב"ה, ורק שתבוא בסיבת ו'באמצעות זכות ישראל" – דוגמת הפירוש שבלקוטי תורה.

ביאורים בתורת רבינו

הפילוסופים אין הולדת הזכר שייכת להאשה, אלא להאיש ד"עילאה גבר", מה-שאין-כן לפי הביאור בעבודת ה', הרי הולדת הזכר שהיא בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה, באה מצד אתערותא דלתתא שהיא היא המעוררת שיומשך מבחינת פנימיות האור, ועל-ידי זה נולד בחינת אהבה רבה כנ"ל.

אמנם אין זה מספיק³¹, שהרי סוף סוף הולדת ה"זכר" אינה מצד האשה (אתערותא דלתתא) עצמה אלא מהאיש (אתערותא דלעילא), כי האתערותא דלתתא היא רק סיבה בלבד שתהיה האתערותא דלעילא מבחינת פנימיות האור. אבל ההולדה היא מהאתערותא דלעילא, וכלשון הלקוטי תורה שם "ועל-ידי זה יולדת זכר שיערה עליו רוח ממום כו" כנ"ל. והרי מדייק אדמו"ר הזקן כמה פעמים³² בפירוש (הפשוט ד') אמרו רז"ל ש"חזר האשה דוקא נולד הזכר" וכלשון המדרש "זכר מן האשה", וכפי שמסיים דלפי פירושו "לשון הפסוק ניחא כפשוטו שאשה כי תזריע תלך היא על-ידי זה ממש זכר".

סיכום: מבואר בלקוטי תורה ש"אשה מזרעת תחלה" ברחניות, היא הקדמת אתערותא דלתתא לאתערותא דלעילא, דאז האתערותא דלעילא היא ממדרגה גבוהה, וע"י כך "יולדת זכר" – הוא בחינת

11 ראה אדמו"ר פרשתנו (ח"ג) ע' תתיג: כשהתקבא מזרעת תחלה נמשך יוהר הטיפה מעצמיות המוחין מכשאש מזרעת תחלה. ולפי' אולי הי' מקום לומר ש"אשה מזרעת תחלה" הוא רק סיבה ל"יולדת זכר", אבל מהמבואר בלקוטי תורה פירשנו (ט"ו ד') "שהרי השפעתה (של האשה) הוא מבחינת חסד דוקא. לכן

יולדת זכר שהוא מחסד" מובן כמ"ש בפנים.

12 בתחלת הפרשה.

13 הובא ונמנאר באוה"ת פירשנו (ח"ב) ע' תנא ואילן. (ח"ג) ע' תתט ואילן.

14 ראה גם אדמו"ר שם (ח"ג) ע' ש"יולדה זכר קאי על משה".

אמנם כאמת ב' פירושים אלו שבאור החיים ושבלקוטי תורה הם ביאורים שונים. דנהא איתא בלקוטי תורה¹⁵, שבחינת האתערותא דלעילא הבאה על-ידי אתערותא דלחתא, עם היותה נעלית מבחינת האתערותא דלעילא הבאה מצד עצמה (שהאתערותא דלעילא שמצד עצמה היא מבחינת חיצונית האור והבאה על-ידי אתערותא דלחתא היא מבחינת פנימיות האור, כנ"ל), ככל זאת יש מעלה גם בהאתערותא דלעילא שמצד עצמה על האתערותא דלעילא הבאה על-ידי אתערותא דלחתא, שהבאה מלמעלה מצד עצמה היא נמשכת מבחינה נעלית יותר, מבחינה כזו שאין אתערותא דלחתא מגעת שם, מה- שאין-כן האתערותא דלעילא הנמשכת על-ידי קרימת האתערותא דלחתא, היא רק מבחינה כזו שהאתערותא דלחתא מגעת שם [אלא שיש בה מעלה, כי בבחינה זו עצמה היא מבחינת פנימיות כנ"ל, ולכן דוקא מצד זה יולדת זכר כנ"ל, מה-שאינ-כן אתערותא דלעילא הא' אף שהיא מבחינה עליונה יותר, היא מבחינת חיצונית י'].

ובהמשך הענין שם מבואר שיש בחינה ג' באתערותא דלעילא והוא גם כן האתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלחתא דהיינו שאין אתערותא דלחתא מגעת שם כלל. אלא שאף-על-פי-כן אינה שורה ומתגלה שלפי ערך אתערותא דלחתא איז שורה ומתגלה גם כן האתערותא דלעילא שלמעלה מערך האתערותא דלחתא כלל".

ומסים שם¹⁶ שג' בחינות אלו הן "קרוב" לענין ג' הזונים דפסח ספירת העומר ושבועות, ד"פסח ה"ה בחינת דילוג וגילוי אתערותא דלעילא מעצמו... ספירת העומר הוא המשכת אתערותא דלעילא על-ידי אתערותא דלחתא דזיכור נפש הבהמית. ואחר-כך כיום החמישים הוא גילוי שער ה' שלמעלה מאתערותא דלחתא, וזהו כיום השלישי בהיות הבקר... שוהו ענין כיום השלישי יקמונו".

הרי מובן דהפירוש שבאור החיים והפירוש שבלקוטי תורה הם פירושים

16. כד. ג.

15. שה"ש כג, ד ואילן. וראה לקוטי לוי' צ למאמר רמ"ל ס"ע קח ואילן.

ביאורים בתורת רבינו

ג אף שהיא מבחינה עליונה יותר, היא מבחינת חיצונית¹⁷ למשל, איש החסד משפיע מפני שטבע נפשו בתנועה של התפשטות לתשפיע. המטה והחשק שלו הם הרשפה וההתפשטות שלו, ואילו המקבל הוא רק אמצעי להתפשטות זו.

מצד אחד זו דרגה נפשית גבוהה, שכן הנפש נשארת בדרגתה פני שהיא לעצמה ואינה מצטמצמת להיות בערך להחתון, ולכן ההשפעה

כח העצמות שבהם, הרי על-ידי זה גופא נעשה העולם דירה לו יתברך, לו לעצמותו.

סיכום: עולם הזה הוא "מלא קליפות", והיכולת של ישראל להפכו לדירה לו יתברך היא בכח ההתחדשות שבעצמות, כי ישראל וקב"ה הם אחד. וכיון שעבודתם היא בכח העצמות לכן נמשכת על ידם העצמות.

ז. והנה אף-על-פי שעשיית הדירה היא מצד כח העצמות שיש בישראל, מכל מקום היות כי הכוונה דירה בתחתונים היא שהתחתונים יהפכו לדירה לו יתברך מצד ענינם הם, לכן מוכרח שעשיית הדירה תהיה באופן כזה שיורגש שהיא נעשית [לא מצד כח העצמות שבישראל, אלא מצד כוחם של הנשמות גופא¹⁸, עבודה ככה עצמו.

והאתערותא דלעילא שעל ידה. [ובדוגמת המבואר לעיל הערה 30, שעל-ידי זה שהעולם נעשה דירה לו ית' מתבטאת אחרותו ית' הבלתי מוגבלת - אף שזה נעשה על-ידי גילוי כח העצמות שבעולם - שזוהו דוקא, לפי שהעולם מצד עצמו (טרם העבודה) הוא בחינת העולם, וגילוי כח העצמות שבו נעשה אחר-כך על-ידי העבודה, ולהעיר מהמבואר בהמשך חוסי' ט"ז עפ' ואילן].

ביאורים בתורת רבינו

שלא האב, אבל הוא נמצא באופן נבדל, זאת אומרת בנזק שני. וזוהו כח העצמות שבהם, כי כח הוא מה שהעצם מתלבט בדבר אחר (ראה גם המשך תת"כ פת"י, ומשך תת"ז ע' תצב). מה-שאינ-כן המשכת העצמות היא להמשיך העצמות כפי שהיא, שהוא עצמו ימשך (כפסוטיא דאה הערה 31 ובביאור שם).

יד בקורת רבינו - 31 "אור חדש" אמיתית הפירוש אור חדש הוא לא שהוא חדש לגבי המקום שמאז, כי אם שהוא חדש גופא (היינו: מה שהוא אור בגילוי) הוא חדש, שכן הוא

הכח כ"י לחדש דבר בענין הכיוריים, וכמו"כ בחינת ההתחדשות להמשיך בחינת אור חדש י' מבחינת עצמות אין-סוף להיות לו ית' לעצמו"ה ממש כבי' דירה בתחתונים.

32 ומ"מ יש בזה העלוי שבעבודה ככה עצמו - לפי שענין זה [מה ש"ישראל וקב"ה כולא חד"] הוא בהעלם מצד עצמו וגילוי כח העצמות שבישראל בא על-ידי שלימות עבודתם - אתערותא דלחתא

נמשך ממצב שלמעלה מגדר גילוי כדלעיל בארוכה (ראה ספר הערכים ח"ג ע' שצ ובתוספת שם).

אולי בכך גם מתבאר הטעם לכן שאילוי כח העצמות לחדש פעל גם המשכת העצמות. כי גם המשכת העצמות הינה חידוש לילות אור חדש. והיא נעשית על-ידי גילוי כח העצמות לחדש (ראה סתת"כ ח"ג ע' שצא. וראה גם שם ח"ג ע' תקפ"ו).

טו "שירתש שהיא נעשית מצד כוחם של הנשמות גופא"¹⁹ בהמשך למבואר לעיל בביאורים (כ', יג)

ביאורים בתורת רבינו

המהווה אותם כל רגע ורגע. ובדוגמת זריקת אבן מלמטה למעלה, שתעופת האבן אינה הכח הזורק. אלא הכוח הזורק הוא רוחני וכלל לא ניתן לראותו. השייכות של התעופה לכח היא בכך שבגלל הכח היא נמצאת וקיימת, ולא לעניינה ולתוכן של התעופה. וגם כוח הכוונה, שתעופה עצמאית מעולם לא נוצרה, אלא יש כאן כח שזורק אבן. ו"א התעופה איננה כח, הכח הוא התעופה.

וכמו כן, מה שאמר ש"אמיתות מציאותו של יש הנברא הוא יש האמיתי", פירושו שמטרת מציאותו היא היא בשביל גילוי אמיתות מציאותו ית' (על-ידי גילוי הכוונה שבשביל הוא נברא), אך לא שהוא עצמו אלוקות. ועל דרך המשל שהוא לעיל מאדם המתבונן כדי להוידא את האמונה לכלי שכלו, שמשותפת להתבוננות היא אמנם האמונה, אך בודאי שההתבוננות ענינה שכל ולא אמונה.

יב שור"ג להערה 30 - "משא"כ ישראל - מציאותם נופא הוא כביכול העצמות"
 שכן בישראל אלוקות נעשית מהותם ("אלוקות נעשה נברא"). ובדוגמת אב ובן, שכן הולדה אינו כח ליצור דבר אחר בדוגמתו כח ליצור כלל, אלא הוא כח להמשיך את מהותו של האב הלאה. ובמילא הבן הוא לא דבר אחר אלא הוא התפשטות של האב. דבר הבא לידי ביטוי גם ברגשות שלהם, הן ברוש האב כלפי בן, שרואה בן את המשך שלו והן בהתנהגות העצמית של הבן אל האב. וכך הוא בישראל, וכפי שמתבטא באמונה ובמסירות נפש שישנן בכל אחד ואחד מ ישראל. וראו עוד במילואים.

יג "מצד גילוי כח זה נעשית על-ידם המטבת העצמות"
 הובדל בין כח העצמות להמשכת העצמות, שכן העצמות הוא "אלוקות שנעשה נברא" והוא חלק מהבריאה. ולכן ההמשכה על-ידי כח העצמות נקראת המשכה מצד התחתונים.

בדוגמת אב ובן, שכן הולדה הוא לא כח לברוא דבר אחר אלא הוא כח שהאב יתפשט, ובמילא הבן הוא לא דבר אחר אלא הוא התפשטות

שונים. לפי המבואר בלקוטי תורה - "יולדת זכר" היא בחינת אתערותא דלעילא הבאה על-ידי אתערותא דלתתא הנמשכת כספירת העומר; ואילו לפירוש האור החיים ש"יולדת זכר" קאי על הגאולה העתידה - הבחינה ד"זכר", שייכת לאתערותא דלעילא הג' בחינת "ביום השלישי" [בחג השבועות] ובעיקר לעתיד].

סיכום: באור החיים מובא פירוש נוסף, ש"יולדת זכר" ברוחניות היא הגאולה העתידה שבאה לאחר קדימת עבודת ישראל. והיינו שלפני הלקוטי תורה האתערותא דלעילא היא מבחינה כזו שהאתערותא דלתתא מגעת לשם, משא"כ לפירוש האור החיים מדובר באתערותא דלעילא שלמעלה מערך האתערותא דלתתא, אלא שהיא שורה רק כשיש שלמות במעשה התחתונים (לאחר שכבר נשפעת עליהם אתערותא דלעילא שלפי ערך אתערותא דלתתא).

ד. העולה מכל הנ"ל, שבמאמר רז"ל "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר" מצינו שני פירושים. ובשניהם, ביאורים סותרים לכאורה:

(א) כמה ש"האשה מזרעת תחלה" (שאז יולדת זכר): אם ההולדה באה מזרע האשה, או מזרע האשה (אתערותא דלתתא) היא רק סיבה אשר האתערותא דלעילא תהיה מבחינה נעלית יותר.

(ב) בהבחינה ד"זכר" הנולד על-

ידי שה"אשה מזרעת תחלה": אם קאי על בחינה השייכת לנבראים, הגילוי הנמשך כמ"ט ימי ספירה שהם מ"ט שערי בינה; או דקאי על בחינה שלמעלה משייכות לעולמות, גילוי שער הנר"ן שיתגלה כחג השבועות ובעיקר לעתיד-לבוא.

ויש לומר שבי' ענינים אלו שייכים זה לזה: להביאור שהאתערותא דלתתא היא רק סיבה - עליו בחינת ה"זכר" הוא רק מה שהוא מבחינת פנימיות, אבל יש לה ערך ושייכות לנבראים; אמנם כאשר ננסת ישראל מתעלית למדרגה נעלית יותר, עד אשר ההולדה היא מזרע האשה - אזי "נולדת" מזה בחינה נעלית יותר, הפנימיות דכחינה שלמעלה משייכות לנבראים, וכדלקמן.

סיכום: יש לומר ששני הפירושים בי"האשה מזרעת תחלה" (הנ"ל סעיפים א-ב), שייכים לשני הפירושים "יולדת זכר" (הנ"ל סעיף ג), דלפירוש ש"אשה מזרעת תחלה" (אתערותא דלתתא) הוא רק סיבה, יש ל"יולדת זכר" (אתערותא דלעילא) ערך ושייכות לנבראים, ואילו לפירוש שההולדה באה מזרע האשה עצמו, "נולדת" מזה בחינה נעלית שלמעלה משייכות לנבראים.

ה. ויובן כל זה בהקדים המעלה שבענין העבודה ("אשה מזרעת תחלה"), שא הביאורים כזה הוא¹⁹ לפי שעל-ידי העבודה דוקא נשלמת הכוונה ד"נתיאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים²⁰.

קאי על תגילת דתהדי"ש.

19 ראה ד"ר תקני תרס"ז (בהמשך תרס"ח).

20 נתחומא נשא טו.

17 ראה אה"ת שם (ע' ע. תצה. ס"ע תת)

ש"יולדה זכר" (לפי פירוש זה) הוא המשכה מבחינת פנימיות עתיד.

18 ראה גם אה"ת פרשתנו (ע' עכ) ש"יולדה זכר".

שמלמלה הרי אז, התחננים עצמם, מצד ענינם הם, לא נעשו דירה ליתברך. ומאחר שה"דירה בתחננים" צריכה ליעשות על-ידי עבודה דוקא, מוכרח לומר, שאם גילויים הכי נעלים, גם בחינת האור שלמלה משייכות לנבראים, שאין ככה האתערותא דלתתא להגיע לשם, נמשכות הן על-

ופירוש הדבר: הכונה ב"דירה בתחננים" היא²¹ ש"התחננים" מצד ענינם הם יהיו דירה לו יתברך²², ולכן צריך שה"דירה" תיעשה על-ידי העבודה דנשמות ישראל המלוכשות בגופים, כי דוקא אז נעשים ה"תחננים" דירה לו יתברך. מה-שאינ-כן אם ה"דירה" הייתה נעשית מצד הגילוי

21 ראה גם לקוטי ח"ט ע' 63 ס"ד בפירוש הכתוב "ודאו כל בשר גוי כי פי הוי' דברי", ש"ודאו כל בשר" יחי' לא (רק) מצד הגילוי דבחינת "פי הוי'" כי"א מצד הכשר גופא.

22 ועל-ידי זה דוקא מתבטאת אמירתית הענין דאחרותי יחי'. כי כל זמן שבטייל הנבראים לאלקות הוא מצד שנגש בהם אחרותי של הקב"ה ולא מצד

23 ראה לקמן הערה 30.

ביאורים בתורת רבינו לעשות מה"יש" "אין"]. ועל-פי זה מוכן מה שהעבודה דנשמות ישראל פועלת המשכת העצמות – אף שעבודת הנבראים מגעת רק עד בחינת שרש הנבראים – כי היות שבכשרא ישנו כח העצמות, המתבטא בזה שבכוחם להפוך את עולם-הזה ה"מלא קליפות וסרא אחרא" לקדושה, "התחדשות", לכן על-ידי עבודה זו מתגלה כח העצמות שבהם, ומצד גילוי כח זה נעשית על ידם המשכת העצמות³¹.

מספיק כלל, כיון שעולם-הזה הוא מלא (היינו שהוא "כרי") לקליפות כג"ל, כי אם] בדרך התחדשות, בעולם-הזה²⁸. ומכיון שכח ההתחדשות הוא בעצמותו ית'²⁸, על דרך וכמו שהוא לבדו בכחו ויכלתו לחדש יש מאין²⁹ – מוכן, דזה שישראל עושים דירה בתחננים (בדרך התחדשות), הוא לפי שישראל וקודש-ברך-הוא כולא חז. ולכן יש בהם כח העצמות³⁰. [אלא שכח זה כפי שהוא נמשך בנושמות, הוא (בעיקרו) לא לחדש יש מאין, אלא

²⁸ * ערמשי: אין כל חדש תחת השמש (קולת א. וראה אהר"ח בראשית ע' 20, תהלים ובכ"מ.

²⁹ אהר"ק סימן ב' (קל, ב) והטעם על זה מפני שיאניו עלול מאניה עילה שקדמה לו ח"י ולכן הוא לבדו כרי" – והיי' כל חדש אמתי – אין לו עילה כרי'.

³⁰ ועד"ז הוא גם בנוגע להעולם מ, שבכרי שהעולם [מצד ענינו גופא] ייעשה דירה לו יחי', הוא על-ידי שממלה כח העצמות שבו, מה שאמריית מציאותו של יש הנברא הוא יש האמיתי – ראה באור"ח בשלח ר"ה כגונא לילעל קהוב לסופו (מג"ג יואר"ח), ובכ"מ. ובכ"מ ולקחתם לכם תרס"א שאמריית "מציאות דיש דעולמות ונבראים הוא בחינת העצמות דאין-סוף ממש".

ומ"מ, על-ידי זה שהעולם נעשה דירה לו יחי' מתבטאת אחרותי יחי' הכלתי מוגבלת (ראה לעיל הערה 22) – כי זה גופא ש"מציאות דיש דעולמות ונבראים הוא בחינת העצמות" הוא [לא לפי שנינו

ביאורים בתורת רבינו

ז' לא רק .. מגלים את המושב **שבעולם-הזה** .. כי אם בדרך **התחדשות**³² זכור עולם הזה נפעל הן על-ידי גילוי הטוב הנעלם שבו, והן בדרך התחדשות, שכן העולם מורכב משניים:

- א. 'התוכן' שבטעולם נתמס עם השכל, אשר ממנו ניתן להוכיח על אלקות. אלא שמוה גופא שצריך להתבונן כדי להוכיח זאת, מוכן שחלק התוכן הוא הפנימיות של העולם.
- ב. החיצוניות של העולם הנראית בימוכס

והדת העולמות שייך להו, כי אם] לפי שעצמות יחי' הוא כל יכול וגם הפכים, שלכן: ענין האחדות כמו שהוא מצד עצמותו יחי' הוא, שגם מציאות דיש דעולמות [שמצד ענין ה"גודים" (דבחינת הגילויים)] הוא מציאות הפכית מאלקות] הוא מיוחד עמי יחי'.

³¹ * אלא שגילוי"ו כח התנצות שבטעולם אינו ככח התנצות שבישראל (שלבן גם לע"ל כשתחשט הכונה ד"דירה בתחננים" יהיו ישראל חובליים סן (אומות) העולם, וכ"משי נגמדו זרס גר, וראה תניא ספלי"ו. אהר"ח סוכות ע' א'תשט. התשר תרס"ו ירש ע' ט, כי זה מה שמתמציות דעולמות הוא העצמות – הכונה בהו היא, שותעצמות "הוא המיוחד אותם ... י ומלכדו אין שום מציאות כלל וכ"מ (ד"ה ולקחתם שם), מה-שאינ-כן בישראל – מציאותם גופא הוא, כביכול, העצמות יחי'. וראה לקוטי חכ"ג ע' 177 ואילן.

³² ראה גם ד"ה תקנו שם (ע' שנה): שתנשמות מורששות בבחינת עצמות אור אין-סוף כרי ומשם נמשך

הראשון, אשר כלל אינה מגלה שיש לה מקור. והיא כלי לקליפות כדלקמן. והיא ענינו של העולם. לכן, דירה בתחננים שהיא נעשית כג"ל 'מצד ענינו' של העולם, היא התחדשות (ראה גם שיתח

³³ ש"ש מקו"ת תשפ"ו ובתערה 63.

ח **בהערת רבינו 30 – 'ועל דרך זה הוא גם כגונע להעולם'** בהערה יב"הר רבינו שלמרות האמור בפנים שהעולם נעשה דירה בדרך 'התחדשות', בכל זאת הדירה נעשית 'מצד ענינו' של העולם, כי 'מתגלה' כח העצמות שבו.

ביאורים בתורת רבינו

ד **"מצד ענינם הם יהיו דירה לו יתברך ממשאי"א אם ה"דירה" הייתה נעשית מצד הגילוי ששלמלה הרי אז, התחננים עצמם, מצד ענינם הם, לא נעשו דירה לו יחי'** כלומר, כאשר הדירה נעשית מצד הגילוי מלמלה, אף שהגילוי מלמלה מורגש בנבראים, מכל מקום "התחננים עצמם, מצד ענינם הם, לא נעשו דירה".

החילוק בין ב' האופנים "מצד ענינם הם" ושלא מצד ענינם הם, יובן מהחילוק שבין השגה לבין ראייה (אמונה). דהנה, השגה באה מצד השכל, והיינו שהאדם באמצעות כלי שכלו מבין ומשיג את הדבר. ואילו ראייה היא מצד הדברי הנראה, ולכן היא אינה תלויה בהנבנת האדם. יתכן שעפ"י שכלו הדבר יהיה אפילו מופרך, ואף על פי כן לא יהיה לו ספק בקיום הדבר, משום שהדברי גילוי ונראה. ועל דרך זה אמונה, שהיא נובעת מהאור האלוקי המאיר ומתגלה לאדם.

כאשר הגילוי הוא מלמלה, הורגש של האדם יהיה (בעיקרו) באופן דאמונה, אבל לא יבין זה בשכלו. ומכיון שענין וגדר הבנת השכל הוא שהשכל שלו (מציאות) מבין את הענין – הרי כאשר הגילוי של הענין הוא רק מצד מעלה, אבל

אינו שייך ל"מטה" (מציאות העולם), אי אפשר ששכל האדם (מציאות) יבין זאת.

נמצא שהשגה באה (א) מצד עבודתו. (ב) מצד ענינו (שכלו), רגישות בפנימיותו ומתאחדת עמו. ואילו אמונה (א) באה מלמלה. (ב) אינה מצד ענינו (שכלו).

כשעת מתן תורה היה גילוי מלמלה, והעולם נתבטל ממצאיותו ('צפור לא צווח כו' העולם שותק'). ועל דרך זה בנוגע לישראל, ש"על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתם". משאי"א לאחר מתן תורה הייתה נעשית מצד עבודתם ונבחותיהם של התחננים. וראה במילואים.

ה **בהערת רבינו 28 'אחרותו של הקב"ה' .. אמריתית הענין דאחרותו יחי'** שכן "יחוד הבא על-ידי העבודה שלמטה, עם היות שאינו שולל את מציאות הנבראים .. בו דוקא מתבטאת אמריתית ענין אחרותו יתברך, שגם כשישנו למציאות, מכל מקום מיוחד הוא עמו יתברך בתכלית היחוד" (לקוטי ח"ד הפנימיין בעתת רבינו).

היינו, שהחילוק בין שתי הבחינות שנכפפים הוא לא רק מ"פועל וגרם לכן שהאחרות תורגש באדם (הקב"ה) או האדם עצמו), אלא גם בסוג

1. והביאור כזה:

עולם-הזה החתון הוא "מלא קליפות וסרא אחרא שהן נגד ה' ממש"²¹. שמה מוכן, שעשיית ה"דירה כחתוננים" היא [לא רק גילוי העולם שבעולם-הזה, היינו שנאמר כי על-ידי העבודה דמורה ומצוות מגלים את הטוב שבעולם-הזה ועל-ידי זה הוא נעשה דירה לו יתברך - שהרי אין זה

²⁸ ראה בב"י בארחה לקי"ש ח"ז ע' 22 ואילך ובהספן שם.

שאמרתו חוקה דיה, ישנה אצלו אפשרות לחקירה שאמיתית מציאותה היא האמונה.

וכמו כן, דוקא לגבי עצמותו ית' שאינה מוגדרת (גם לא בגדר אור) אין שייך הפכו, וארובה, אמיתית עניינו על חושך העולם, היא אמיתית מציאותו ית', ובעניינו (בהמשך למשל מאמונה ושכל שהנבא בביאורים הקודמים), אמיתית מציאותו של השכל, היא הכונה שבשכל נבוא - שאפילו השכל (וכפי שהמציאות שלו היא בתקפה, שאינו משפיע מאמונה) ישיג אחרות השם. וזהו הסיבה לתוקף המציאות שלו.

ועפ"ז מובן מדוע ב' העניינים הג"ל א. דירה לעצמותו, ב. מצד עניינו העולם, תלויים זה בזה. כי דוקא מצד עצמותו ית', העולם יכול להיות דירה מצד עניינו. וראה לקמן הערת רבינו 30 ובביאור י'.

[בענין הקשר בין בחינת 'בלי גדר' לכך שהוא ית' אמיתית המציאות של כל הנמצאים ראה ספר הדריגים על הרמב"ם ע' תכו, בהמשך הענין שם (ע' הקט)].

היא מעניין ה'תשובה', ראה במילואים. דוגמה נוספת לכך שהחושך מאיר מצד עצמו

סיכום: מעלת עבודת האדם היא שעל ידה נשלמת הכוונה של "דירה בתחתונים" - ש"התחתונים" מצד **ענינם הם** ידו דירה לעצמות. נמצא שהעבודה **ממשיכה** את העצמות. ואם כן צריך להבין המבואר בלקוטי תורה שע"י העבודה נמשך רק מבחינה שאתערותא דלתתא מגעת לשם, ואילו בחינה העליונה יותר נמשכת רק בדרך מתנה מלמעלה.

27 תנא פל"י.

ביאורים בתורת רבינו

האלוקות מאירה בגלוי, ושוללת כל מציאות שהינה היפך אלוקות בגלוי. מה-שאינ-כן עצמותו ית' - נושאת הפכים, וגם החושך מיוחד עמו.

ואולי אפשר לומר דוגמא לזה בהמשך למשל שרובא לעיל (ביאור ד') מאמונה ושכל:

ישנו ציווי של "יזעתה היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלוקים גוי", להתבונן בשכל כדי להבין את הענין שמאמין בו, ולהביא האמונה בפנימיותו. והנה, אדם שאמונתו באלוקות אינה חזקה דיה, אין לו אפשרות לחקירה שכלית אמיתית, אך אדם שאמונתו באלוקות חזקה כילתו לקיים הציווי באופן מושלם. ומבואר (הערך נחמ"ס מלקוטי ח"ז ע' קט) דכאשר ההתבוננות וההשגה הן בבדי שגם השכל שלו יהי כפי האמת, הוא משתדל (שתשכל לא יהי מושפע מהאמונה, כ"א) שההתבוננות והשק"ט שלו יהיו ע"פ אמיתית השכל, בבדי שגם השכל כמו שהוא במציאותו יהי כפי האמונה. ועוד מבואר (ע"פ הערה 68), דמכיון דזה השתכל נשאר במציאותו (ואינו מתבטל לגבי האמונה) הוא בשביל האמונה, בבדי שגם השכל כמו שהוא **במציאותו** יהי כפי האמונה - הרי נמצא, שענינה (הפנימי) של המציאות דשכל הוא ביטול. נמצא מזה, שרק מי

ביאורים בתורת רבינו

ידי עבודה²³. שהרי ידוע²⁴ שפירוש דירה לו יתברך היא דירה לעצמותו²⁵. ואם נאמר שהנמשך על-ידי העבודה היא רק בחינה שאתערותא דלתתא מגעת לשם, ואילו המשכת הבחינה שלמעלה מזה היא רק בדרך מתנה - יצא מזה, שכל ענין העבודה הוא רק הכנה וסיבה לה"דירה", ואילו הדירה עצמה נעשית על-ידי הגילוי מלמעלה. ומכיון שהדירה צריכה להיעשות על-ידי עבודה - מוכרח, שהעבודה גם מחשבת העניינים שהאתערותא דלתתא אין כוונתה להגיע לשם, עד להמשכת העצמות.

ענין התחתונים גופא - הם תלויים זבי"ז, כי כל בחינה גילוי מכיון שהוא מוגדר בגדר "אור", הרי מציאות ה"התחתונים" [שבהם "חשך כפול ומכופל" (תנא פל"י)] היא הפכו. ובכדי שגם התחתונים יהיו דירה לו ית', הוא דוקא על-ידי זה שגם נעשים דירה לעצמותו ית', שהוא כל יכול ונשא הפכים י (ראה לקי"ש שבעה"ע 22).

26 רפ"ל י'.

ביאורים בתורת רבינו

האחרות המורגשות. האם זו "אחרותו של הקב"ה", או שהיא אחרות הנבא מהנבראים.

ההבדל ביניהם:

א. אחרותו של הקב"ה שאין מציאות חוץ ממנו, נובעת מהיותו 'בלי גבול' הנמצא בכל כך שהעולם הוא רק אמצעי עבור התפשטותו ללא כל מציאות אישית. בדוגמת מקום שהיה מתוהו מהשמש כדי שיהיה לה היכן להתפשט. ברם סוף-סוף לגבי בחינה זו, עצם המושג נבראים (לו יצויר שהיו קיימים כמציאות בפני עצמם) הם היפך ממנו וסותרים לאחרות ה'.

ב. אמיתית אחרותו ית' היא שאין מושג שסותר אליו, אפילו הי"ש, כלקמן בהערת רבינו 25 שהוא ית' 'בלי גדר', זו אחרות הנבא מצד המטה - מצד הי"ש.

ו בהערת רבינו 25 "גדר אור .. נושא הפכים"

גדר אור הוא גילוי, ובעניינו האחרות